GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ו, 2026
מספר השאלון: 22225
קובץ: תשובות סופיות

היסטוריה

שאלון 22225 (מסלול גמיש)

הוראות לנבחן

נספחים: לשאלה 1 (כרזה)
לשאלה 5 (קריקטורה)
א. משך הבחינה: שעתיים.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
יש לענות על שאלה אחת מכל פרק.
פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה – (1×50) – 50 נקודות
פרק שני – המאבק על הקמת מדינת ישראל – (1×50) – 50 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא מלחמת העולם השנייה והשואה וספר הלימוד שאושר בנושא המאבק על הקמת מדינת ישראל. בספרים יכולים להיות תקופות או נושאים שסומנו באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר, וכן קטעים שסומנו באמצעות מדגש (מרקר) או עיפרון, אך אין להשתמש בספרים שבהם הערות בכתב. 2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".
שימו לב: בסעיפים שבהם יש להביא מקור מסֵפר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה

שאלה 1

א. טרור: הטיל פחד ומנע התנגדות וביקורת; סילק יריבים פוליטיים ו"אויבי העם" (גסטפו, אס־אס, מחנה דכאו, ליל הסכינים הארוכות). אמצעי נוסף – חקיקה: נתנה כסות חוקית למשטר והתאימה את חוקי המדינה לאידאולוגיה (חוק ההסמכה 1933, חוק נגד הקמת מפלגות חדשות 1933, ביטול המבנה הפדרטיבי, איחוד תפקידי הנשיא והקנצלר 1934). חלופה: תעמולה וחינוך (גבלס, שליטה בעיתונות וברדיו, נוער היטלר). מקור מספר הלימוד הממחיש את האמצעי.

ב. מטרות בכרזה (שתיים מתוך): בניית גרמניה גדולה ומרחב מחיה בכיבושים מזרחה (שטח ההתפשטות בכתום, הכותרת "גרמניה הגדולה בעתיד"); ניצול אוצרות המזרח (ארובות מפעלים, אלומות חיטה); ניצול עמי המזרח "הנחותים" לעבודה (פועלים עם גרזן ומכוש); יישוב והגנה של השטחים בידי גרמנים (חיילים חמושים וביצורים לאורך הגבול המזרחי). מדוע במרץ 1943: אחרי התבוסה בסטלינגרד (פברואר 1943) ואבדות קשות במזרח, סיכויי הניצחון פחתו – צריך היה לשקם את המורל, להזכיר לחיילים על מה הם נלחמים ולהכין אותם למלחמה ארוכה וקשה.

שאלה 2

א. פלישה לפולין (ספטמבר 1939): שליטה ביהודים רבים מאוד; התעללות, נישול כלכלי, עבודות כפייה, סימון; ריכוז ובידוד בגטאות (איגרת הבזק של היידריך, 21 בספטמבר 1939) בתנאי רעב, צפיפות ומחלות; בסוף 1941 – חלמנו. פלישה לברית המועצות – מבצע ברברוסה (22 ביוני 1941): "מלחמת השמדה" אידאולוגית, פקודת הקומיסרים, האיינזצגרופן ביצעו רצח המוני של יהודים בבורות ירי (בבי יאר, פונאר). חלופה: כיבוש מערב אירופה (בלגיה, צרפת, 1940) – הגבלות, הגדרה, רישום, סימון ונישול.

ב. מקור 1 (ברש): קיום גטו יצרני – להמשיך לעבוד, לשמור על הסדר, להימנע מהתנגדות מזוינת; נימוק: העבודה מועילה לגרמנים ולכן לא יחסלו את הגטו ("עמדה לנו עבודתנו המוצלחת והפורה", "אם ננהג כן... אולי ניוושע"); מי שרוצה להילחם – שיילחם מחוץ לגטו ("צאו מן הגטו, לבל נישא כולנו באחריותכם"). מקור 2 (פפ"א): להצטייד בנשק ולהתקומם; נימוק: הכוונה היא להשמיד את כל היהודים, זו מדיניות מרכזית ושיטתית שהעבודה לא תעצור ("גורלם של כל היהודים... הוא הכחדה כללית, על אף האינטרס הכלכלי", "ההשמדה היא תהליך שיטתי"). הבדל – זהות הדובר: ראש היודנראט אחראי לכל תושבי הגטו בעיני עצמו ובעיני הגרמנים, ולכן חושש מעניש קולקטיבית; פפ"א – מחתרת של תנועות הנוער שהבינה שהרצח הוא מדיניות השמדה כוללת ולכן מעדיפה מאבק מזוין ומוות בכבוד. או מטרת המקור: לשכנע לא לחבור למחתרת / לגרום להבין שהגטו יחוסל ולגייס למרד.

שאלה 3

א. דימוי: טפיל ונצלן שחי על חשבון גזעים אחרים; מקור הרוע וההרס; חותר לשליטה עולמית (השתלטות כלכלית, הפצת רעיונות אוניברסליים – הומניזם, ליברליזם, סוציאליזם; מזוהה עם הבולשביזם ועם הקפיטליזם); ערמומי; מייצג את כל התכונות השליליות, מנוגד לבני הגזע הארי; התכונות עוברות בתורשה ואין יוצא מן הכלל. ההבדל בצפון אפריקה: כיבוש קצר (בתוניסיה כשישה חודשים, נובמבר 1942–מאי 1943); מצב המלחמה – הפצצות ונחיתת בעלות הברית, חשש לפריצת הקווים; ריחוק גאוגרפי ממחנות ההשמדה ומתשתיות התחבורה; שיתוף פעולה מועט של האוכלוסייה המקומית; מעט אנשי אס־אס.

ב. מניעים (שניים מתוך): פטריוטיות והזדהות עם המדינה ("הצבא הרוסי מתחיל לשחרר... את אזור יאנוב, עיר הולדתי. אני מעוניין לעזור להם", כיתת לוחמים יאנובאים); נקמה ("לנקום בגרמנים על הדברים הנוראים שעוללו ליהודים"); גאווה יהודית ("ונמלאתי גאווה – הינה יהודי קטן המוביל אחריו מחלקה של גויים"). קושי (אחד): אנטישמיות של חיילים בצבא ("הכה ביהודים, והצל את רוסיה"); בדידות ("הייתי היהודי היחיד בין אלפי גויים", "גם כאן אני זר השנוא על הכול"). מקור מספר הלימוד על דרך התנגדות אחרת – למשל המרד בגטו ורשה (המכתב האחרון של מרדכי אנילביץ', אפריל 1943).

פרק שני – המאבק על הקמת מדינת ישראל

שאלה 4

א. סיבות (שתיים מתוך): היישוב ציפה שבתום המלחמה בריטניה תשנה את מדיניותה לנוכח השואה והתגייסות היישוב למאמץ המלחמתי – אך זו לא השתנתה; בריטניה (גם ממשלת הלייבור, למרות הבטחותיה לפני הבחירות ב־1945) לא ביטלה את הגבלות "הספר הלבן" השלישי; שר החוץ בווין הפריד בין שאלת העקורים לשאלת ארץ־ישראל במקום להתיר את עלייתם; השואה העמיקה את ההכרה בצורך הדחוף במדינה שתהיה מקלט, וההנהגה הגיעה למסקנה שיש לאחד את כל המחתרות במאבק בבריטים (תנועת המרי העברי). מקור מספר הלימוד המבטא את השינוי.

ב. מטרות: להשפיע על עיצוב גבולות המדינה העתידית באמצעות הרחבת אזורי ההתיישבות (למשל 11 הנקודות בנגב, אוקטובר 1946); רכישת קרקעות באזורים דלילי התיישבות ליצירת רצף התיישבותי; חיזוק אזורי הגבול; מאבק במדיניות בריטניה בנוגע לקרקעות (תקנות הקרקעות של הספר הלבן). בקטע: מאבק במדיניות הקרקעות – הבאת חברי הוועדה לנגב "כדי להוכיח את אפשרות יישובו של הנגב בהיקף נרחב"; יוסל הפנר: "תפקידכם הוא לאפשר לנו להביא לכאן את אחינו". עיצוב הגבולות – התיאור הנלהב של רשמי הוועדה ("מפעל כביר", "אם לשפוט לפי ההתרשמויות... הרי המאמץ הצליח"), צינור המים.

שאלה 5

א. גורם בקריקטורה: המבוי הסתום – בריטניה נכשלה בניסיון לפתור את הסכסוך בין יהודים לערבים. רכיבים: בקבוק על אדמת "פלשתינה" מעלה עשן ונראה כעומד להתפוצץ – המתח בארץ; בתוכו שתי דמויות סטראוטיפיות (יהודי וערבי) שהארץ צרה מלהכילן; מאיימות זו על זו – היהודי באקדח והערבי בסכין – מלחמה מאיימת; הכיתוב SPIRIT OF CIVIL WAR; על הצוואר "המנדט הבריטי" והחייל הבריטי כפפקק כועס ומתאמץ – השלטון הבריטי לכוד בין שני הצדדים. גורם נוסף: ירידת כוחה של בריטניה ותלותה בארה"ב אחרי המלחמה; מחיר כלכלי כבד וציבור שדרש שיקום; דעת קהל עולמית שלילית (פרשת העקורים והמעפילים); לחץ ציבורי בבריטניה להחזיר את החיילים; המאבק המתמשך של היישוב; תהליך הדה־קולוניזציה.

ב. גורמים (שניים מתוך): המלחמה הקרה – שתי המעצמות תמכו, כל אחת מסיבותיה: ברית המועצות קיוותה לדחוק את בריטניה מן האזור ואולי למדינה סוציאליסטית, והבטיחה את תמיכת הגוש הסובייטי (חוץ מיוגוסלביה), ארה"ב גייסה מדינות בהשפעתה; פעילות דיפלומטית של נציגי היישוב והעם היהודי – פנייה לכל מדינה, לחצים כלכליים ואישיים (ליבריה, הפיליפינים, האיטי), יהודי ארה"ב לחצו על טרומן, ויצמן; הערבים לא האמינו שהיהודים יגייסו רוב של שני שלישים ופעלו מאוחר מדי. סיבה להימנעות/התנגדות: בריטניה נמנעה – התלות בארה"ב מנעה ממנה להתנגד, והרצון לשמור על קשריה עם מדינות ערב והנפט מנע ממנה לתמוך; מדינות ערב ומדינות מוסלמיות התנגדו – דרשו מדינה ערבית בכל ארץ־ישראל.

שאלה 6

א. מאפיינים בקטע: מלחמת אזרחים בין כוחות לא סדירים (מחתרות, כנופיות) – הכותבת לוחמת פלמ"ח, וחוששת מפלישת מדינות ערב ("הן מחכות רק ליציאת הבריטים"); השלטון הבריטי עדיין קיים אך מתארגן לפינוי ("עוד כעשרה ימים למועד הנקוב על ידי האנגלים ליציאתם"); מאבק על הדרכים ("האסון בשיירת הר הצופים", הקרב על הרדאר); היישוב עבר ממגננה למתקפה – תוכנית ד' ("עד עכשיו ניצחנו, כבשנו ושמרנו על כל נקודותינו", קרבות קטמון); נשק קל ("ולנו רק רובים וסטנים" מול טנקים ותותחים). השפעה על ההחלטה: יציאת הבריטים – החלטה להכריז מייד עם סיום המנדט כדי למלא את החלל השלטוני; ההישגים – תחושה שהיישוב מוכן לעצמאות; הנשק הקל והכוחות הלא סדירים – הערכה שיש לכונן מדינה ריבונית כדי להקים צבא סדיר, לגייס ולרכוש נשק כבד.

ב. המטרה: לחסל את מדינת ישראל (למנוע את הקמתה) ולהיחלץ לעזרת ערביי ארץ־ישראל. מדוע לא הצליחו: מדינת ישראל ניצחה – כושר הלחימה של צה"ל והתעצמות כוחו במהלך המלחמה (הקמת צה"ל כצבא אחד, גיוס, רכש נשק מצ'כוסלובקיה, ההפוגה הראשונה); פיצול ותחרות בין צבאות ערב והיעדר פיקוד עליון ותיאום; מוטיבציה נמוכה יותר וקשיי אספקה ולוגיסטיקה. מקור מספר הלימוד המבטא אחת הסיבות.

כל הבגרויות בהיסטוריה עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/history